

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA w ŁODZI

ul. Piotrkowska 120
90-006 Łódź
tel. (0 42) 636 36 89, fax (0 42) 636 07 12
e-mail: lodz@uokik.gov.pl

RŁO-61-7/10/AK

Łódź, dnia 7 października 2010 r.

DECYZJA Nr RŁO 25/2010

- I.** Na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Trade & Travel Company Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 cytowanej na wstępie ustawy, bezprawne działanie Trade & Travel Company Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi, polegające na stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone”, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.), poprzez stosowanie we wzorcu umowy o nazwie: „*OGÓLNE WARUNKI UCZESTNICTWA W IMPREZACH TURYSTYCZNYCH ORGANIZOWANYCH PRZEZ KONSORCJUM POLSKICH BIUR PODRÓŻY: TRADE & TRAVEL COMPANY Sp. z o.o.*”, postanowień o treści:

- „*Podstawą reklamacji Uczestników nie mogą być jednak zdarzenia i okoliczności, za które Biuro nie ponosi odpowiedzialności i przy zachowaniu należytej staranności nie mogło ich przewidzieć (awarie techniczne środków transportu, postoje na granicach, czynności celne, atmosferyczne w czasie realizacji imprezy).*”
- „*Biuro wyłącza odpowiedzialność w stosunku do uczestników rezygnujących z imprez w czasie jej trwania*”
- „*Biuro określa jako Sąd właściwy miejscowo do rozpoznania ewentualnych sporów z uczestnikami, właściwy rzeczowo Sąd Powszechny w Łodzi*”

i stwierdza zaniechanie jej stosowania z dniem 1 marca 2010 r.

- II.** Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i art. 33 ust. 6 tej ustawy,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Trade & Travel Company Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi, **karę pieniężną** w wysokości 26.725,00 zł (słownie: dwadzieścia sześć tysięcy siedemset dwadzieścia pięć złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm. Dz. U. Nr 99, poz. 660, Dz. U. Nr 171, poz. 1206), w zakresie opisanym w pkt I. sentencji niniejszej decyzji.

III. Na podstawie art. 77 w związku z art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz art. 263 § 1 k.p.a. i art. 264 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 wyżej wymienionej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz stosownie do jej art. 33 ust. 6

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

postanawia się **obciążyć** Trade & Travel Company Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi, **kosztami** opisanego w punkcie I postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wysokości 16,95 zł (słownie: szesnaście złotych dziewięćdziesiąt pięć groszy).

Uzasadnienie

W dniu 1 czerwca 2010 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany dalej: „Prezesem Urzędu”) na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm. – zwanej dalej „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów”) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 tej ustawy wszczął postępowanie w sprawie podejrzenia stosowania przez Trade & Travel Company Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi, praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na godzącym w nie, bezprawnym stosowaniu we wzorcu umowy o nazwie pn.: „OGÓLNE WARUNKI UCZESTNICTWA W IMPREZACH TURYSTYCZNYCH ORGANIZOWANYCH PRZEZ KONSORCJUM POLSKICH BIUR PODRÓŻY: TRADE & TRAVEL COMPANY Sp. z o.o” (zwane dalej „Warunkami”) postanowień o treści:

- „*Podstawą reklamacji Uczestników nie mogą być jednak zdarzenia i okoliczności, za które Biuro nie ponosi odpowiedzialności i przy zachowaniu należytej staranności nie mogło ich przewidzieć (awarie techniczne środków transportu, postoje na granicach, czynności celne, warunki atmosferyczne w czasie realizacji imprezy).*”, (pkt 7.2 zdanie drugie Warunków),
- „*Biuro wyłącza odpowiedzialność w stosunku do uczestników rezygnujących z imprez w czasie jej trwania*”, (pkt 8.2 Warunków),
- „*Biuro określa jako Sąd właściwy miejscowo do rozpoznania ewentualnych sporów z uczestnikami, właściwy rzeczowo Sąd Powszechny w Łodzi*”, (pkt 10.2 Warunków),

które zostały wpisane do „rejstru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone”, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks

postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.), co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dowód: karty nr 1-3).

Podstawę do wszczęcia ww. postępowania stanowił materiał dowodowy zebrany w postępowaniu wyjaśniającym, wszczętym w celu wstępnego ustalenia, czy na lokalnym rynku organizatorów zagranicznych usług turystycznych w Łodzi nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Postępowanie zostało wszczęte w następstwie skargi konsumentki na zachowanie Trade & Travel Company Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi. W toku ww. postępowania Prezes Urzędu dokonał między innymi kontroli wzorców umowy stosowanych przez Trade & Travel Company Sp. z o.o. (zwanej dalej: „Spółką”). Kontrola wykazała, że we wzorcu umowy „OGÓLNE WARUNKI UCZESTNICTWA W IMPREZACH TURYSTYCZNYCH ORGANIZOWANYCH PRZEZ KONSORCJUM POLSKICH BIUR PODRÓŻY: TRADE & TRAVEL COMPANY Sp. z o.o.” Spółka stosowała postanowienia, które zostały wpisane do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone”, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.): pod pozycjami 1415 i 1823 (dot. postanowienia zapisanego w pkt 7.2. zdanie drugie Warunków), 1483, 1519, 1574, 1717 (dotyczy postanowienia zapisanego w pkt 8.2 Warunków), 612 (dotyczy postanowienia zapisanego w pkt 10.2 Warunków).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu niniejszego postępowania Spółka uznała za zasadne stanowisko o zastosowaniu w ogólnych warunkach umów niedozwolonych klauzul umownych i poinformowała, że z dniem 1 marca 2010 r. wprowadziła nowe ogólne warunki, z których wyeliminowane zostały postanowienia zabronione (dowód: karta nr 36).

Dodatkowo w piśmie z dnia 26 lipca 2010 r. przesłała dokumenty finansowe potwierdzające przychód Spółki w 2009 r. (dowód: karty nr 76-79). Ponadto pismem doręczonym Prezesowi Urzędu w dniu 21 września 2010 r. Spółka zwróciła się z prośbą o odstąpienie w przedmiotowym postępowaniu od nałożenia kary pieniężnej, motywując swoją prośbę złą sytuacją ekonomiczną br., na którą miały wpływ niekorzystne wydarzenia związane z czynnikami niezależnymi od Spółki jak np. chmura wulkaniczna nad Europą, czy efekt katastrofy smoleńskiej, jak również zaniechanie stosowania ewentualnej praktyki przed wszczęciem postępowania. Spółka nie przedstawiła dowodów potwierdzających pogorszenie się jej sytuacji ekonomicznej w br. (dowód: karty 81-82).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił, co następuje.

Trade & Travel Company Sp. z o.o. z siedzibą w Łodzi jest wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000209767 (dowód: karty nr 14 – 17). Spółka prowadzi działalność gospodarczą w zakresie organizacji imprez turystycznych, w ramach której, jako organizator turystyki, zawiera z konsumentami umowy o świadczenie usług turystycznych (dowód: karty nr 7-14). Spółka jest tour-operatorem, posiadającym Koncesję Organizatora Turystyki o numerze 6. Prowadzona działalność ma ogólnokrajowy zasięg terytorialny (dowód: karty nr 5-6).

Przy zawieraniu z konsumentami umów o świadczenie usług turystycznych Spółka posługuje się wzorcami umów: „Zgłoszenie – Umowa” i „OGÓLNE WARUNKI UCZESTNICTWA W IMPREZACH TURYSTYCZNYCH ORGANIZOWANYCH PRZEZ KONSORCJUM POLSKICH BIUR PODRÓŻY: TRADE & TRAVEL COMPANY Sp. z o.o.” (dowód: karty nr 17-18). Jak wynika z wyjaśnień złożonych przez przedsiębiorcę, wzorce te

są zamieszczane na stronie internetowej Spółki i każdorazowo drukowane dla potrzeb zawieranej umowy. W toku niniejszego postępowania ustalono, że Warunki w kwestionowanym brzmieniu obowiązywały od 2007r. do 28 lutego 2010r. (dowód: karta nr 36). Zostały one zmienione w dniu 28 lutego 2010 r. z datą obowiązywania od dnia 1 marca 2010 r. (dowód: karty nr 36).

Zatem do 28 lutego 2010 r. Spółka zawierała z konsumentami umowy o świadczenie usług turystycznych z wykorzystaniem wzorca umowy w rozumieniu art. 384 § 1 k.c., zawierające następujące postanowienia umowne:

- o pkt 7.2 zdanie drugie Warunków: *„Podstawą reklamacji Uczestników nie mogą być jednak zdarzenia i okoliczności, za które Biuro nie ponosi odpowiedzialności i przy zachowaniu należytej staranności nie mogło ich przewidzieć (awarie techniczne środków transportu, postoje na granicach, czynności celne, warunki atmosferyczne w czasie realizacji imprezy),*
- o pkt 8.2 Warunków *„Biuro wyłącza odpowiedzialność w stosunku do uczestników rezygnujących z imprez w czasie jej trwania”,*
- o pkt 10.2 Warunków *„Biuro określa jako Sąd właściwy miejscowo do rozpoznania ewentualnych sporów z uczestnikami, właściwy rzeczowo Sąd Powszechny w Łodzi”.*

W Rejestrze, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Prezes Urzędu zamieścił postanowienia umowne o treści:

- pod pozycją 612 niedozwolone postanowienie umowne o treści: *„Biuro określa jako Sąd właściwy miejscowo do rozpoznawania ewentualnych sporów z Uczestnikami, właściwy rzeczowo Sąd Powszechny w Rzeszowie”,* które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone”, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 ze zm.) (zwany dalej: „Rejestrem” w dniu 3 stycznia 2006 r., na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej: „SOKiK” lub Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów”) z dnia 7 listopada 2005 r., sygn. akt XVII AmC 89/04,
- pod pozycją 1415 niedozwolone postanowienie umowne o treści: *„Podstawą reklamacji składanej przez Uczestnika nie mogą być zdarzenia i okoliczności, których FUNCLUB, przy należytej staranności, nie mógł przewidzieć lub zaistniały nie z winy FUNCLUB (w szczególności: opóźnienia w transporcie, postoje na granicach, awarie środków transportu, czynności celne, warunki atmosferyczne w trakcie trwania imprezy)”,* które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 27 maja 2008 r. , na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5 grudnia 2007 r., sygn. akt XVII AmC 245/07,
- pod pozycją 1483 niedozwolone postanowienie umowne o treści: *„Biuro wyłącza odpowiedzialność w stosunku do Uczestników rezygnujących z imprezy w czasie jej trwania.”,* które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 22 lipca 2008 r., na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 marca 2008 r., sygn. akt XVII AmC 191/07,
- pod pozycją 1519 niedozwolone postanowienie umowne o treści: *„Biuro wyłącza odpowiedzialność w stosunku do Uczestników rezygnujących z imprez w czasie jej trwania.”,* które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 18 listopada

2008 r., na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 16 września 2008 r., sygn. akt XVII AmC 60/08,

- pod pozycją 1574 niedozwolone postanowienie umowne o treści: „*III Millenium wyłącza odpowiedzialność w stosunku do Uczestników rezygnujących z imprez w czasie jej trwania*”, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 4 marca 2009 r., na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 9 stycznia 2009 r., sygn. akt XVII AmC 189/08,
- pod pozycją 1717 niedozwolone postanowienie umowne o treści: „*Biuro wyłącza odpowiedzialność w stosunku do Uczestników rezygnujących z części świadczeń lub imprezy w czasie jej trwania*”, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 30 października 2009 r., na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 lutego 2009 r., sygn. akt XVII AmC 37/08,
- pod pozycją 1823 niedozwolone postanowienie umowne o treści: „*Przedmiotem reklamacji Klientów nie mogą być zdarzenia i okoliczności, za które organizator nie ponosi odpowiedzialności i przy zachowaniu należytej staranności nie mógł ich przewidzieć (postrzeżenie na granicach, czynności celne, warunki atmosferyczne w czasie trwania imprezy).*”, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 13 stycznia 2010 r., na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 września 2009 r., sygn. akt XVII AmC 409/09,

W dniu 1 marca 2009 r. Spółka wprowadziła do obrotu gospodarczego nowy wzór Warunków, z którego zostały wykreślone kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienia (dowód: karty nr 36).

W 2009 r. przychód Spółki wyniósł (tajemnica przedsiębiorcy) zł. (dowód: karty nr 76-79).

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w przedmiotowej sprawie niezbędne jest w pierwszej kolejności ustalenie, czy doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego, a następnie, czy doszło do naruszenia przesłanek praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zarzucanych Spółce, o których mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 tej ustawy.

Naruszenie interesu publicznoprawnego.

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że to nastąpiło pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów. Warunkiem koniecznym do uruchomienia procedur i zastosowania instrumentów określonych w ustawie jest zatem, aby działania przedsiębiorców – którym zarzucono naruszenie jej przepisów – stanowiły potencjalne zagrożenie interesu publicznego, nie zaś jednostki lub grupy.

Ustawa zatem, w odniesieniu do przedsiębiorców chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy, jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym.

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem działania Spółki nie były ograniczone do określonych odbiorców lub ich grupy. Dotyczyły wszystkich aktualnych i potencjalnych odbiorców usług turystycznych oferowanych przez Spółkę.

W tym stanie rzeczy uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Przepis art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, iż zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, stosownie zaś do art. 24 ust. 2 tej ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, przy czym zgodnie z art. 24 ust. 2 pkt 1 tej ustawy przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do Rejestru.

Konsumentem w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c. w zw. z art. 4 pkt 12 tej ustawy).

W związku z powyższym, dla uznania działania przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest wykazanie, iż spełnione zostały kumulatywnie trzy następujące przesłanki:

- a) kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,
- b) działanie to jest bezprawne,
- c) działanie przedsiębiorcy godzi w zbiorowy interes konsumentów.

Ad a)

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów zawiera definicję przedsiębiorcy. Zgodnie z art. 4 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (tj. Dz. U. z 2007r. Nr 155, poz. 1095 ze zm.) wynika, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. W rozważanym przypadku podmiot będący stroną postępowania bez wątpienia posiada status przedsiębiorcy, gdyż jest to spółka prawa handlowego prowadząca działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Zgodnie z art. 12 ww. ustawy z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego spółka z o.o. w organizacji staje się spółką z o.o. i uzyskuje osobowość prawną. Trade & Travel Company Sp. z o.o. jest podmiotem prawa odznaczającym się wyodrębnieniem organizacyjnym i majątkowym, prowadzącym we własnym imieniu działalność gospodarczą. Zatem zachowania Spółki podlegają kontroli dokonywanej na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu stwierdził, że pierwsza przesłanka niezbędna dla uznania działań przedsiębiorcy za niezgodne z zawartym w ustawie zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów została spełniona.

Ad b)

Bezprawność tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującym porządkiem prawnym. Porządek prawny obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów (m.in. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 13 listopada 2007 r., XVII AmA 45/07). Bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. O bezprawności działania decyduje w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2002 r., I PKN 267/2001). Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy, a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Zwrócił na to uwagę Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 23 czerwca 2006 r. (sygn. XVIII AmA 32/05) wskazując, iż art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, (którego odpowiednikiem w ustawie z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów jest art. 24 ust. 2), nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw, gdyż dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Bezprawność działań przedsiębiorcy wynika zatem, co do zasady, z naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów innych niż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Niemniej jednak, ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w jednym przypadku wprost identyfikuje działanie przedsiębiorcy jako bezprawne, mianowicie, działanie polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do Rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu. Jak wskazał Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. (sygn. akt XVII AmA 51/03), w oparciu o art. 23a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm. – obecnie art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli zostanie ustalone, że przedsiębiorca stosował we wzorcach umów postanowienia, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowy zawierający postanowienia o treści już wpisanej do Rejestru stanowi wystarczającą przesłankę do stwierdzenia bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Mówiąc o wzorcach umowy w rozumieniu art. 384 k.c. należy mieć na uwadze wszelkie jednostronnie przygotowane przed zawarciem umowy gotowe postanowienia umowne, które w praktyce mogą przyjąć postać ogólnych warunków umów, wzorów umów lub regulaminów. Wzorzec umowy stosowany w obrocie z konsumentami może zostać poddany tzw. kontroli abstrakcyjnej na podstawie przepisów zawartych w art. 479³⁶ – 479⁴⁵ k.p.c., dokonywanej niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie.

Rejestr prowadzony jest przez Prezesa Urzędu prawomocnych wyroków Sądu, uwzględniających powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴⁵ § 1 i 2 k.p.c.). Przepis art. 479⁴⁵ § 3 k.p.c. ustanawia zasadę jawności Rejestru. Oznacza to, że Rejestr jest dostępny dla każdego zainteresowanego, tzn. każdy ma do niego prawo wglądu. Skutkiem formalnej jawności Rejestru jest niemożność zasłaniania się nieznajomością dokonanych w nim wpisów.

Stosowanie postanowienia wzorca umowy, które po uznaniu go przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone zostało wpisane do Rejestru jest prawnie zakazane. Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, ma skutek wobec osób trzecich od dnia wpisania postanowień uznanych za niedozwolone do Rejestru. Przywołany przepis rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Jak podnosi się w piśmiennictwie, przepis ten „dotyczy rozszerzonej prawomocności materialno-prawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciw wszystkim. Przepis ten wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do Rejestru, wywołuje więc skutek *erga omnes*”¹. Należy podkreślić również, że art. 479⁴³ k.p.c. stanowiąc, iż wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii podmiotów nim objętych. Zatem zgodnie z regułą *lege non distinguente*, wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który zakwestionowane postanowienie umowne wprowadził do swoich wzorców umowy, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własny wzorzec umowy. Oznacza to, że od dnia wpisania do Rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu postanowienia uznanego wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone postanowienie umowne, żaden z uczestników obrotu prawnego nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) Sąd Najwyższy jednoznacznie rozstrzygnął, że „stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów. Tym samym Sąd Najwyższy przesądził, iż stosowanie postanowienia tożsamego z postanowieniem wpisanym do Rejestru przez przedsiębiorcę, który nie był stroną postępowania sądowego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, w wyniku którego dane postanowienie zostało wpisane do Rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy również wskazać, że dla uznania, że postanowienie wzorca umowy stanowiące przedmiot postępowania przed Prezesem Urzędu oraz postanowienie wpisane do Rejestru są tożsame w treści, nie jest konieczna identyczność porównywanych postanowień. Zabiegi stylistyczne, polegające na przestawieniu szyku zdania, zmianie użytych wyrazów czy zastosowaniu synonimów, nie eliminują bowiem abuzywnego charakteru danego postanowienia. W celu uznania postanowień za tożsame wystarczy, że hipoteza postanowienia kwestionowanego w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów mieści się w hipotezie postanowienia wpisanego do Rejestru.

¹ H. Ciepla, [w:] K. Piasecki [red.], *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom II*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001, s. 249.

Pogląd powyższy należy uznać za ugruntowany również w orzecznictwie. W wyroku z dnia 25 maja 2005 r. (sygn. akt XVII AmA 46/04) Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wskazał, iż „nie jest konieczna literalna zgodność porównywanych klauzul”. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, cel jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia postanowienia uznanego za niedozwolone, można uznać, iż oba są tożsame. Stanowisko to znalazło także potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06), w której Sąd Najwyższy podniósł, iż „stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej co wpisana do rejestru”.

W celu wykazania bezprawności działań przedsiębiorcy konieczne jest zatem ustalenie, że treść postanowień zawartych w stosowanym przez niego wzorcu umownym mieści się w hipotezach postanowień wpisanych do Rejestru.

W sprawie o naruszenie art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów niezbędne jest każdorazowe uwzględnienie dwóch kryteriów tożsamości postanowień kwestionowanych z postanowieniami wpisanymi do Rejestru, a mianowicie kryterium tożsamości stosunków prawnych, których dotyczy postanowienie kwestionowane i postanowienie wpisane do Rejestru, a także kryterium tożsamości treści postanowienia kwestionowanego z treścią postanowienia uznanego przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone. Badanie tożsamości stosunków prawnych może odbywać się w oparciu o kryterium branży, w jakiej działa przedsiębiorca, który stosuje we wzorcach umów w obrocie konsumenckim kwestionowane postanowienie umowne oraz w jakiej działa przedsiębiorca, którego postanowienie umowne zostało wpisane do Rejestru. Przy badaniu zaś tożsamości treści postanowienia kwestionowanego z treścią postanowienia wpisanego do Rejestru należy brać pod uwagę kryterium celu, jakiemu służy kwestionowane postanowienie (konieczne jest tu stwierdzenie, iż analizowane postanowienie mieści się w hipotezie postanowienia wpisanego do Rejestru, przy czym nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych postanowień). Zatem czynnikiem przesądzającym o tożsamości badanych postanowień powinien być cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie, kryterium kontekstu umieszczenia w Rejestrze, a także kryterium podobieństwa stanu faktycznego, będącego podstawą oceny abuzywności danego postanowienia.

Analiza postanowień zawartych we wzorcu umowy stosowanym przez Spółkę wykazała, co następuje.

Treść postanowienia umownego, które jest zawarte w pkt 7.2 zdanie drugie Warunków: *„Podstawą reklamacji Uczestników nie mogą być jednak zdarzenia i okoliczności, za które Biuro nie ponosi odpowiedzialności i przy zachowaniu należytej staranności nie mogło ich przewidzieć (awarie techniczne środków transportu, postoje na granicach, czynności celne, warunki atmosferyczne w czasie realizacji imprezy)”*, w ocenie Prezesa Urzędu, jest tożsama z treścią postanowień: *„Podstawą reklamacji składanej przez Uczestnika nie mogą być zdarzenia i okoliczności, których FUNCLUB, przy należytej staranności, nie mógł przewidzieć lub zaistniały nie z winy FUNCLUB (w szczególności: opóźnienia w transporcie, postoje na granicach, awarie środków transportu, czynności celne, warunki atmosferyczne w trakcie trwania imprezy)”*, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 27 maja 2008 r. , pod pozycją 1415, na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5 grudnia 2007 r., sygn. akt XVII AmC 245/07, oraz *„Przedmiotem reklamacji Klientów nie mogą być zdarzenia i okoliczności, za które organizator nie ponosi odpowiedzialności i przy zachowaniu należytej staranności nie mógł*

ich przewidzieć (postoje na granicach, czynności celne, warunki atmosferyczne w czasie trwania imprezy).”, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 13 stycznia 2010 r., pod pozycją 1823, na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 września 2009 r., sygn. akt XVII AmC 409/09,

W ocenie Prezesa Urzędu, porównanie analizowanego postanowienia z wymienionymi powyżej postanowieniami umownymi wpisanymi do Rejestru wskazuje, iż treść tego postanowienia w sposób tożsamy kształtuje prawa i obowiązki konsumentów oraz mieści się w hipotezie zakazanych postanowień wzorców umowy. Ponadto, zarówno Spółka jak i przedsiębiorcy, którzy stosowali we wzorcu umowy postanowienie uznane za niedozwolone na mocy ww. wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (pierwotny adresat postanowienia uznanego za niedozwolone) prowadzili działalność gospodarczą na rynku usług turystycznych. Należy wskazać, iż pomimo nieznaczących różnic redakcyjnych kwestionowanego postanowienia jak i postanowień umownych wpisanych do Rejestru pod pozycją 1415 i 1823 cele porównywanych postanowień i ich skutki są identyczne, bowiem wyłączają lub ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Zatem skutki wywołane przez stosowanie kwestionowanego postanowienia umownego są tożsame ze skutkami wynikającymi ze stosowania ww. niedozwolonych postanowień. W uzasadnieniach do ww. wyroków Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zgodził się z argumentacją zawartą w powództwach i uznał, iż powyższe postanowienia są niezgodne z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385³ pkt. 2 k.c.. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów potwierdził, że w ocenianych postanowieniach okoliczności wyłączające odpowiedzialność przedsiębiorcy, są inne niż wynikające z ustawy o usługach turystycznych i tym samym zamierzają do niezgodnego wyłączenia lub ograniczenia odpowiedzialności. Zgodnie bowiem z art. 11 a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (t.j. Dz. U. z 2004 r., Nr 223, poz. 2268, ze zm.), nie jest dopuszczalne wyłączenie odpowiedzialności za skutki spowodowane opóźnieniami w transporcie, postojami na granicach, czynnościami celnymi, warunkami atmosferycznymi jeżeli takie zdarzenia wynikają z przyczyn innych, niż wskazane w powołanym artykule, to jest wyłącznym działaniem lub zaniechaniem klienta, działaniem lub zaniechaniem osób trzecich, nieuczestniczących w wykonaniu usług przewidzianych w umowie, jeżeli tych działań lub zaniechań nie można było przewidzieć ani uniknąć, albo siłą wyższą. W konsekwencji przyjąć należy, iż treść kwestionowanego postanowienia jest tożsama z treścią niedozwolonych postanowień wpisanych do Rejestru pod pozycjami: 1415 i 1823.

Treść postanowienia umownego, które jest zawarte w pkt 8.2 Warunków „*Biuro wyłącza odpowiedzialność w stosunku do uczestników rezygnujących z imprez w czasie jej trwania*”, w ocenie Prezesa Urzędu, jest tożsama z treścią postanowień: „*Biuro wyłącza odpowiedzialność w stosunku do Uczestników rezygnujących z imprezy w czasie jej trwania.*”, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 22 lipca 2008 r., pod pozycją 1483, na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 marca 2008 r., sygn. akt XVII AmC 191/07, „*Biuro wyłącza odpowiedzialność w stosunku do Uczestników rezygnujących z imprez w czasie jej trwania.*”, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 18 listopada 2008 r., pod pozycją 1519, na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 16 września 2008 r., sygn. akt XVII AmC 60/08, oraz „*III Millenium wyłącza odpowiedzialność w stosunku do Uczestników rezygnujących z imprez w czasie jej trwania*”, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 4 marca 2009 r., pod pozycją 1574, na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 9 stycznia 2009 r., sygn. akt XVII AmC 189/08, „*Biuro wyłącza odpowiedzialność w stosunku do Uczestników rezygnujących z części świadczeń lub imprezy w czasie jej trwania*”, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 30

października 2009 r., pod pozycją 1717, na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 24 lutego 2009 r., sygn. akt XVII AmC 37/08.

W ocenie Prezesa Urzędu, porównanie analizowanego postanowienia ze wspomnianym wyżej postanowieniami umownymi wpisanymi do Rejestru wskazuje, iż treść tego postanowienia w sposób tożsamy kształtuje prawa i obowiązki konsumentów oraz mieści się w hipotezie zakazanych w ww. postanowień wzorców umowy. Ponadto, zarówno Spółka jak i przedsiębiorcy, którzy stosowali we wzorcu umowy postanowienie uznane za niedozwolone na mocy ww. wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (pierwotny adresat postanowienia uznanego za niedozwolone) prowadzili działalność gospodarczą na rynku usług turystycznych. Należy wskazać, iż cel i istota kwestionowanego postanowienia oraz niedozwolonych postanowień umownych wpisanych do Rejestru pod pozycją 1483, 1519, 1574 i 1717 są tożsame, bowiem wyłączają lub ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za szkody na osobie (art. 385³ pkt. 1) oraz wyłączają lub ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (art. 385³ pkt. 2 k.c.). Zatem skutki wywołane przez stosowanie kwestionowanego postanowienia umownego są tożsame ze skutkami wynikającymi ze stosowania ww. niedozwolonych postanowień umownych. W ww. wyrokach Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zgodził się z argumentacją zawartą w powództwach i uznał, iż powyższe postanowienia są niezgodne z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385³ pkt. 1 i 2 k.c. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów przyjął, iż treść powyższych niedozwolonych postanowień umownych wykazuje, iż przedsiębiorcy stosujący te postanowienia wyłączyli swoją odpowiedzialność za szkodę na osobie jak i za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania wobec uczestników rezygnujących z imprezy w czasie jej trwania. Zdaniem Sądu nie można wyłączyć generalnie odpowiedzialności w stosunku do uczestnika, który zrezygnował z imprezy w jej trakcie, czyli za okres w którym uczestnik jeszcze na imprezie turystycznej uczestniczy.

W konsekwencji przyjąć należy, iż treść kwestionowanego postanowienia jest tożsama z treścią niedozwolonych postanowień wpisanych do Rejestru pod pozycjami: 1483, 1519, 1574 i 1717.

Treść postanowienia umownego, które jest zawarte pkt 10.2 Warunków „*Biuro określa jako Sąd właściwy miejscowo do rozpoznania ewentualnych sporów z uczestnikami, właściwy rzeczowo Sąd Powszechny w Łodzi*” w ocenie Prezesa Urzędu, jest tożsama z treścią postanowienia: „*Biuro określa jako Sąd właściwy miejscowo do rozpoznawania ewentualnych sporów z Uczestnikami, właściwy rzeczowo Sąd Powszechny w Rzeszowie*”, które to postanowienie zostało wpisane do Rejestru w dniu 3 stycznia 2006 r., pod pozycją 612, na podstawie wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 7 listopada 2005 r., sygn. akt XVII AmC 89/04,

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w ww. wyroku uznał, iż postanowienie jest niezgodne z art. 385¹ § 1 k.c. i art. 385³ pkt. 23 k.c. Przedmiotowe postanowienie zastrzegające właściwość Sądu według siedziby organizatora turystyki naraża konsumenta na niedogodności związane z przypadkiem konieczności dotarcia do odległej miejscowości od jego miejsca zamieszkania. Poza tym w przypadku pozwania konsumenta właściwym sądem będzie sąd według jego miejsca zamieszkania zgodnie z właściwością ustawową (art. 27 § 1 k.p.c.). Z kolei art. 34 k.p.c. dotyczy właściwości przemiennej i nie zawsze według niej będzie właściwym sąd według siedziby pozwanego. Wybór sądu właściwego pomiędzy sądem ogólnej właściwości pozwanej strony a miejscem wykonania umowy należy do stron. Postanowienie kwestionowane przez Prezesa Urzędu oraz postanowienie wpisane do Rejestru pod pozycją 612 są tożsame, czego nie naruszają różnice w zakresie wskazań siedzib sądów.

Każde z wyżej wymienionych postanowień dotyczy wskazania sądu właściwego dla rozpoznania sporu wynikłego na gruncie umowy o świadczenie usług turystycznych i każde z nich ustala wyłączną właściwość sądu na podstawie siedziby przedsiębiorcy. Stosowanie obu postanowień wywołuje tożsame skutki, bowiem w przypadku powstania sporu na tle wykonywania umowy, postanowienia te bezprawnie narzucają konsumentom właściwość miejscową sądu i ograniczają ich prawa do wytoczenia powództwa, wynikające z przepisów kodeksu postępowania cywilnego o właściwości ogólnej i przemiennej. Ponadto, zarówno Spółka jak i przedsiębiorca, który stosował we wzorcu umowy postanowienie uznane za niedozwolone na mocy ww. wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (pierwotny adresat postanowienia uznanego za niedozwolone) prowadzili działalność gospodarczą na rynku usług turystycznych.

W konsekwencji przyjąć należy, iż treść kwestionowanego postanowienia jest tożsama z treścią niedozwolonego postanowienia wpisanego do Rejestru pod pozycją 612.

Ad c)

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie podaje definicji „zbiorowego interesu konsumentów”, przepis art. 24 ust. 3 wskazuje jednak, że nie jest nim suma indywidualnych interesów konsumentów. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów oznacza zatem narażenie na uszczerbek interesów znacznej grupy lub wszystkich konsumentów, poprzez stosowaną przez przedsiębiorcę praktykę, obejmującą tak działania, jak i zaniechania. Ponadto, godzenie w zbiorowe interesy konsumentów może polegać zarówno na ich naruszeniu, jak i na zagrożeniu ich naruszenia.

Nie ulega wątpliwości, że działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków. Natomiast przez interes zbiorowy należy rozumieć interes dotyczący konsumentów, jako określonej zbiorowości. Dla stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów istotne jest zatem ustalenie, że konkretne działanie przedsiębiorcy nie ma ściśle określonego adresata, lecz jest kierowane do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów lub gdy negatywnymi skutkami działań przedsiębiorcy dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku. Oznacza to, że nie ilość faktycznych, potwierdzonych naruszeń, ale przede wszystkim ich charakter, a w związku z tym możliwość, chociażby tylko potencjalna, wywołania negatywnych skutków wobec określonej zbiorowości przesądza o naruszeniu zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie bez wątpienia mieliśmy do czynienia z naruszeniem lub zagrożeniem naruszenia praw znacznej, potencjalnie nieograniczonej liczby konsumentów – potencjalnych klientów Spółki.

W omawianym przypadku naruszenie lub zagrożenie naruszenia praw znacznej, potencjalnie nieograniczonej grupy konsumentów przejawia się w możliwości zawarcia przez konsumentów umowy o świadczenie usługi turystycznej przez Spółkę na podstawie wzoru „Zgłoszenie - Umowa” przy której podpisywaniu konsumenci otrzymują i akceptują również „Warunki” obowiązujące w stosunku do zamawianej usługi. Jak wykazano w niniejszej Decyzji, wzorec umowy stosowany przez Spółkę w obrocie konsumenckim zawiera postanowienia umowne tożsame z postanowieniami uznanymi przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone i wpisanymi do Rejestru. Zbiorowy interes realizuje się natomiast poprzez fakt, iż potencjalnie wszyscy zainteresowani ofertą Przedsiębiorcy konsumenci lub też konsumenci, którzy korzystają z usług świadczonych przez Spółkę na podstawie zawartych z nią umów, są lub byli narażeni na niebezpieczeństwo związania wzorcem umowy, który zawiera postanowienia umowne tożsame z niedozwolonymi postanowieniami umownymi, a zatem postanowienia bezprawnie godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Należy podkreślić, że w rozpatrywanym stanie faktycznym bezprawne zachowanie Spółki nie dotyczyło interesów poszczególnych konsumentów, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i niedający się porównać z innymi, lecz mieliśmy do czynienia z naruszonymi uprawnieniami szerokiego kręgu usługobiorców, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych jej kontrahentów.

Interes konsumentów należy rozumieć jako interes prawny a nie faktyczny, zatem uznany przez ustawodawcę na zasługujący na ochronę i zabezpieczenie. W literaturze przedmiotu zwraca się uwagę, iż określenie stałego czy zamkniętego katalogu interesów konsumentów nie jest możliwe, ani też zasadne.² Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów powiązane jest z naruszaniem interesów gospodarczych konsumentów. Pod tym pojęciem należy rozumieć zarówno naruszenie interesów *stricte* ekonomicznych (o wymiarze majątkowym), jak również prawo konsumentów do uczestniczenia w przejrzystych i niezakłóconych przez przedsiębiorcę warunkach rynkowych, zapewniających konsumentom dokonywanie transakcji handlowych z przedsiębiorcami przy całkowitym zrozumieniu rzeczywistego sensu ekonomicznego i prawnego warunków dokonywanych czynności na etapie przedkontraktowym oraz w czasie wykonywania umowy.

Z przedstawionych powyżej rozważań znajdujących potwierdzenie zarówno w orzecznictwie, jak i literaturze przedmiotu wynika, że okoliczność faktycznego naruszenia dokonana w indywidualnych przypadkach nie jest czynnikiem decydującym dla oceny, czy dane działanie godzi w zbiorowy interes konsumentów. Działanie podejmowane w ramach niniejszego postępowania w ramach realizacji interesu publicznego nie dotyczy sytuacji pojedynczych konsumentów, lecz zaburzeń na rynku, w rozumieniu negatywnych zjawisk charakteryzujących jego funkcjonowanie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sygn. VI ACa 196/06). Podejmowane przez Prezesa Urzędu działania mają przeciwdziałać tak rozumianym dysfunkcjom rynkowym także poprzez kształtowanie właściwych postaw rynkowych, wyznaczając wymagane i oczekiwane standardy zachowań uczestników rynku. Bezprawna praktyka, której dopuściła się Spółka godziła w pojmowane w ten abstrakcyjny sposób interesy konsumentów.

W związku z powyższym, Prezes Urzędu stwierdził, że trzecia przesłanka niezbędna dla uznania działań Spółki za niezgodne z zawartym w ustawie zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów została spełniona.

Spółka zaprzestała stosowania ww. postanowień z dniem 1 marca 2010 r., wykreślając je z Warunków, w związku z czym na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należało orzec, iż z tym dniem doszło do zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów opisaną w niniejszym punkcie przedmiotowej decyzji.

Mając na uwadze powyższe Prezes Urzędu orzekł jak w I sentencji niniejszej decyzji.

Nalożenie kary pieniężnej.

Zgodnie z art. 106 ust 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w swojej decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Z treści powyższego przepisu wynika, iż ww. kara ma charakter fakultatywny, a zatem do Prezesa Urzędu zależy - w ramach uznania

² M. Szydło, *Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów*, Monitor Prawniczy 2004/17/791

administracyjnego – uznanie w decyzji zasadności nałożenia kary pieniężnej wraz z określeniem jej wysokości. Wprawdzie ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów, nie zawiera katalogu przesłanek, od których uzależniona jest decyzja o nałożeniu kary, jednakże art. 111 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wskazuje, że ustalając wysokość kary Prezes Urzędu winien wziąć pod uwagę okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Ustalając wysokość kary pieniężnej w decyzjach stwierdzających naruszenie zakazów określonych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, należy zatem uwzględnić wagę tego naruszenia, rozmiar skutków stosowanej praktyki ograniczającej konkurencję, bądź praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jak również zaistniałe okoliczności obciążające i łagodzące.

W niniejszej sprawie Prezes Urzędu uznał za zasadne nałożenie na Spółkę kary pieniężnej za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów opisane w punkcie I. sentencji decyzji. Ustalając wymiar kary za poszczególne praktyki Prezes Urzędu dokonał w pierwszej kolejności oceny wagi naruszenia, na podstawie której ustalono kwotę bazową, stanowiącą podstawę do dalszej kalkulacji kary, a następnie uwzględniając wszystkie okoliczności łagodzące i obciążające odpowiednio modyfikował ustaloną wysokość kwoty bazowej.

Podkreślić należy, iż nakładana przez Prezesa Urzędu kara finansowa pełnić powinna funkcje: represyjną, prewencyjną i edukacyjną.

Ustalając wymiar kary Prezes Urzędu wziął przede wszystkim pod uwagę funkcję prewencyjną kar, w tym prewencję ogólną. Kara bowiem winna być ustalona tak, aby powstrzymać przedsiębiorcę stosującego praktykę oraz innych przedsiębiorców przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami. Zważyć należy na dużą skalę naruszeń zbiorowych interesów konsumentów przez przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie organizowania usług turystycznych. Zachodzi zatem konieczność wymierzenia kary o takiej wysokości, która zniechęci innych organizatorów turystyki do stosowania niedozwolonych postanowień umownych, a tym samym zobliguje ich do bieżącego monitorowania rejestru niedozwolonych postanowień umownych i uaktualniania, zgodnie z prawem, stosowanych przez siebie wzorców umów. Podkreślić należy, iż rynek usług turystycznych był już kilkakrotnie kompleksowo badany przez Prezesa Urzędu, a w jawnym Rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone znajduje się wiele klauzul dotyczących tego rynku.

W punkcie I. sentencji decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Spółkę trzech niedozwolonych postanowień umownych. Każde z postanowień stosowanych przez Spółkę w istotny sposób wpływa na sytuację prawną i ekonomiczną konsumentów, jednakże postanowienia o treści zawartej w pkt 7.2 zdanie drugie Warunków i pkt 8.2 Warunków w sposób szczególnie niekorzystny wpływają na interesy ekonomiczne konsumentów, bowiem ograniczają odpowiedzialność Spółki w większym zakresie niż przewiduje to ustawa o usługach turystycznych. Natomiast postanowienie wskazane w pkt 10.2 Warunków określające właściwość miejscową sądu ze względu na siedzibę Spółki – powodować może dla konsumenta dodatkowe koszty związane z dojazdami oraz stratą czasu. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego w tym wyjaśnień Spółki, nie można jej postawić zarzutu umyślności ocenianego przez Prezesa Urzędu zachowania.

Konsekwencją stosowania powyższych praktyk było pogorszenie sytuacji prawnej i ekonomicznej konsumentów. Fakt, że kwestionowane zapisy funkcjonowały w obrocie prawnym od 2007 r., a po raz pierwszy zostały wpisane do Rejestru w latach 2005 -2008 stwarzało zagrożenie, że Spółka od ponad roku mogła nadmiernie ograniczyć zakres swojej

odpowiedzialności, albo nałożyć na konsumentów dodatkowe obowiązki i domagać się ich spełnienia.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż natura naruszenia i kumulacja naruszeń polegających na stosowaniu niedozwolonych postanowień umownych uzasadnia ustalenie wyjściowego poziomu wymiaru kary pieniężnej na poziomie (tajemnica przedsiębiorcy) % przychodu uzyskanego przez Spółkę w 2009 r., co jest równe kwocie 29 694,59 zł.

Po ustaleniu kwoty bazowej Prezes Urzędu ustalił, czy w niniejszej sprawie wystąpiły okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. W sprawie tej wystąpiły okoliczności obu rodzajów. Okolicznością łagodzącą jest mianowicie fakt zaprzestania przed wszczęciem niniejszego postępowania stosowania przez Spółkę praktyki wymienionej, co skutkuje obniżeniem kwoty bazowej o 30%. Natomiast zasięg ogólnokrajowy prowadzonej działalności gospodarczej stanowił okoliczność obciążającą powodującą zwiększenie kary o 20%. Wystąpienie ww. okoliczności doprowadziło do tego, że kwota bazowa łącznie została zmniejszona o 10% w stosunku do pierwotnego poziomu.

Biorąc powyższe pod uwagę, Prezes Urzędu postanowił nałożyć na Spółkę karę w wysokości 26.725,00 zł (słownie: dwadzieścia sześć tysięcy siedemset dwadzieścia pięć złotych), co stanowi około (tajemnica przedsiębiorcy) % kwoty przychodu Spółki osiągniętego w 2009 r. i równocześnie około (tajemnica przedsiębiorcy) % kary maksymalnej.

W świetle powyższych ustaleń oraz obowiązujących przepisów prawa Prezes Urzędu nie znalazł podstaw do odstąpienia od nałożenia kary pieniężnej na Spółkę, a ewentualna, potwierdzona dowodami, zła sytuacja ekonomiczna Spółki może jedynie stanowić podstawę do rozłożenia ww. kary na raty.

W związku z powyższym Prezes Urzędu orzekł jak w II sentencji niniejszej decyzji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 77 tej ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów tejże ustawy, przedsiębiorca lub związek przedsiębiorców, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania.

Niniejsze postępowanie antymonopolowe zostało wszczęte z urzędu. W jego wyniku Prezes Urzędu w punkcie I sentencji przedmiotowej decyzji stwierdził naruszenie przez Spółkę art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z art. 263 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów do kosztów postępowania zalicza się koszty podróży i inne należności świadków i biegłych oraz stron w przypadkach przewidzianych w art. 56 k.p.a., a także koszty spowodowane oględzinami na miejscu, jak również koszty doręczenia pism urzędowych. Kosztami niniejszego postępowania są koszty doręczenia Spółce – stronie postępowania pism urzędowych. W związku z powyższym Prezes Urzędu postanowił obciążyć Spółkę kwotą kosztów w wysokości 16,95 zł (słownie: szesnaście złotych 95/100).

Biorąc powyższe pod uwagę Prezes Urzędu postanowił jak w III sentencji niniejszej

decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną Spółka jest zobowiązana do wpłaty w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie: NBP O/O Warszawa 51101010100078782231000000.

Zgodnie z 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 264 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów koszty niniejszego postępowania Spółka jest obowiązana wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000 w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w pkt III sentencji niniejszej decyzji, stosownie do treści art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 264 § 2 k.p.a. w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479³² § 1 i 2 k.p.c., należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Łodzi.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
Dyrektor Delegatury

Barbara Romańczak-Graca

Otrzymuje:

Pełnomocnik Trade & Travel Company Sp. z o.o.
Adwokat Lech Gąsecki

Gąsecka Gąsecki
Kancelaria Adwokacka
ul. P.O.W. nr 16/2
90-255 Łódź